

הלכה למעשה

עם רבני רשת בתי ההוראה הארצית 'המאורות'

הליכה לים או לבריכה בחודש אלול

מאת הגאון רבי אוריאל חוברת שליט"א

// רב הישוב נחליאל, ומרבני בית ההוראה

שאלה: האם יש מניעה ללכת לים או לבריכה

בחודש אלול?

תשובה: אין איסור הלכתי ללכת לים או

לבריכה בחודש אלול, אך אינו ראוי לבזבז זמנו בתענוג ואינו מתאים בחודש אלול שהם ימי סליחה ותשובה, הלא תראה למרן החיד"א בספרו ברכי יוסף (סימן תקפא סעיף ו) שכתב בשם הרב טור ברקת וז"ל, יותר טוב להרבות סליחות ותחנונים עם הציבור, מללמוד, וכן ראיתי לקצת רבנים שתמיד היו עסוקים בגופי הלכות והחיבורים, ובחודש אלול היו מניחים קצת מסדרם ללמוד גירסא ותחנונים, עכ"ל.

ועוד כתב שם (בסעיף ז) שיש מקומות שנהגים מרי"ח אלול שמכריזו השמש שובו בנים שובבים, ומנהג יפה הוא. והו"ד בשערי תשובה (שם ס"ק א).

ואם לימוד תורה בעיון היו ממעטים בחודש אלול, רק כדי שיוכלו להרבות בתשובה ובתחנונים שימים אלו היא מקובלת ביותר ועיין משני"ב (ריש סימן תקפא), כל שכן ללכת לתענוגות שאינו כדאי בימים אלו. אך אם הולך לצורך בריאותו, ודאי שאין מניעה בזה.

עיון הפרשה

דברי חיזוק לימי הדין

דרש מרן הגאון רבי שלמה קורח זצ"ל רבה של בני ברק וזקן הרבנים, בערב ימי הדין והרחמים (נדפסו דבריו בקובץ 'שיחות ומאמרים' לימים הנוראים בהוצאת המערכת):

ברשות הרבנים הגאונים שליט"א, דיברו פה על מפולות גופניות ר"ל, אבל צריך לדעת שיש ג"כ מפולות רוחניות ה' ירחם, ולא רק בבחורים אלא גם אצל אברכים שומעים מפולות, לא יאומן כי יסופר. במשפחות חשובות ונכבדות שומעים שהילדים ירדו מהפסים, והיו צריכים להבריא אותם לחו"ל.

אינני רוצה להלאות אתכם, אבל תדעו לכם שיש גם חורבן רוחני, שאני מפחד מזה מאוד, כי זה מזכיר לי את זמן העליה, כשעלינו לארץ מתימן, וגם אז היתה התבוללות נוראה. והכל בגלל הפסולת שמסתובבת ברחובות, לי ב"ה אין אפילו פלאפון. אומרים שיש כל מיני מכשירים ששם אפשר לראות את הכל, לראות את כל הזוהמא, והרי על ידי זה עוברים בלאו מפורש "דלא תתורו אחרי לבכם ואחרי עיניכם", וזה מוציא את האדם מדעתו. ומצינו ברבי יוחנן שהיה משמש ככהן גדול שמונים שנה, ולבסוף נעשה צדוקי. אין ערובה לאף אחד, ואף ביום מותו על האדם לדאוג על טהרת הלב והנפש, וכפי שאמרו רבותינו: "שוב יום אחד לפני מיתתך".

אני רוצה לומר שלושה נקודות, ובוזה אני אסיים. בפרשת השבוע כתוב (דברים כט, יז), "פן יש בכם איש או אשה, או משפחה או שבט, אשר לבבו פונה היום מעם ה' ללכת לעבוד את אלהי הגויים ההם, פן יש בכם שרש פרה ראש ולענה". וברמב"ן שם כתוב דבר מיוחד, "שורש" - מה שהאבא כך הבן, שורש של הבן זה האבא. אם האבא מתוק הבנים מתוקים, ואם האבא מר הבנים מרורים. כלומר, "שורש" זה האבא. "פורה" זה הבן. "ולענה" - זה התוצאה, הפרי, מה שיוצא מכל זה. וזהו מסר גדול מאוד.

נקודה נוספת, האבן עזרא כותב דבר עצום מאוד, "שורש" - זה הראש, המוח, שמזיק לשלמים, והוא מחליא ועושה חלאים לכל הגוף, ע"כ. אין כוונתו על מחלה גופנית, אלא הוא מגדיר איך מתדרדרים. ראשית כל, "ההשקפה", הכיוון, איך אתה מגדיר את האמונה ואת הידיעות שלך, ואת העומק בזה. בדרך המוח שאם הוא לא שלם, זה מזיק לשלמים, גם אם אתה שלם בשלימות. חשיבה מעוותת יכולה להרוס את הכל, ולא זו בלבד אלא היא ג"כ מחליאה את כל הגוף כולו. כל הגוף שותף בכל ההליכים, בכל המחשבות, בכל ההרהורים, בכל הספיקות, ובכל שאר הדברים. ואכן, ב"ה אין לנו שום ספיקות ב"ה כך מקובלנו מאבותינו ומאבות אבותינו. ואלו הם דברי הכוזרי הקדוש שכתב, שההוכחה לאמונתנו היא לא במופתים, אלא בעדות איש מפי איש. ולכך לנו אין שום ספיקות ב"ה, אבא שלי אמר לי, וזהו. וכך תמיד היה בתימן. לא היה קרע בין הדורות! ולצערנו, ולדאבונו, פה אנו סובלים מזה.

רבתי, אני מייגע לזרוק את כל הלכלוך הזה מהבתים שלנו, זה כבר יותר גרוע מטלויזיה. יותר גרוע מכל דבר אחר. אנשים הולכים עם פאות, זקן, ומעיל ארוך, ומדברים, מדברים, ולא גומרים. כל רגע זה ביד. מתחילה כשהוציאו את הדברים האלו חשבתי שאולי אנשים ברחו מבתי חולים לחולי רוח, עד שתפסתי שהמכשיר הוא שעושה את זה. לכל הפחות אנו בני התורה צריכים להתרחק מזה, ורק מי שמוכרח מאוד, אבל לא יקח הלכלוך הזה, יש עוד משהו שיש לו קצת תיקון, שאותו יקח.

יחידי סגולה

ציצים ופרחים במשנת רבותינו

וְהָיָה כִּי תָבֹא אֶל הָאָרֶץ (כ"ו, א').

הגאון רבי חיים כסא"ר זצ"ל בספרו 'קיץ המזבח' מבאר בטוב טעם פסוק זה ומשמעותו אלינו. וכה הם דבריו: "והיה כי תבוא אל הארץ" וגו', חז"ל אמרו: "אין והיה אלא לשון שמחה", ללמד, שאין לך שמחה גדולה, למי שייזכה ליכנס לארץ ישראל הנקראת ארץ החיים, שבה בחר הקב"ה מכל הארצות.

ולפיכך, כמה אנו צריכין להללו ולשבחו בלי קץ, על המתנה שנתן לנו ועשה עמנו למען שמו הגדול, ורצה והרימנו משפלותינו מהגלות הקשה, והוציאנו מאפילה לאורה לעלות לא"י הקדושה, שהשמחה והגילה כתובה בה, וכתב: "שמחו את ירושלים וגילו בה כל אוהביה" וגו', לפי שאורה מחכים בעסק התורה ובקיום המצוות, ולפיכך, אשרינו מה טוב חלקינו ומה נעים גורלינו, מה יפה מאד ירושתינו שזכינו ליכנס בה, ונודה לשם ברוך הוא שהחזירנו למעלתינו הראשונה, שנאמר בה: "אנהגך אביאך אל בית אמי תלמידינו" וגו', וזו היא השמחה השלימה שהזכירה תורתנו הקדושה בסוף בביאת הארץ: "ושמחת בכל טוב" וגו'.

השקפה ממעון קדש מן השמים (כ"ו, ט"ו)

בפסוק זה נרמז עניין התשובה ע"י השק, וכפי שרימז זאת הגאון רבי יעיש קוריני זצ"ל בספרו 'מחמדי שמים', כן נרמז בזה מעלת התשובה בחודש אלול, החל בימים אלו בהם נקראת פרשת כי תבוא, ואלו דבריו: "השקפה" - אותיות השק יפה, ובאו ללמדנו, כי האדם החוזר בתשובה בשק ובתענית, מועילה תשובתו להכניע את היצר הרע וכל כוחות הטומאה.

"וכל שכן וכל שכן בימים אלו הימים הנוראים, שצריך בהם תשובה שלימה בשק ובתענית ואפר בכיה והספד, שראשי תיבות שלהם עולה: "תשובה". וסופי תיבות "ממעון קדש", בגימטריא באלול (עם הכולל), כי התשובה יפה ביותר מאוד באלול, כי בחודש אלול תהיה השקפה טובה על ישראל.

(עפ"י שולחן מלכים - על פרשיות השבוע במשנת רבותינו)

עיוני הלכה ומנהג

בדין אתרוג הנחסר על ידי קוצים

הגאון רבי יוסף צברי שליט"א / רב ומו"ץ באלעד ומרבני בית ההוראה

עץ האתרוג, מלא קוצים כידוע, המרכיבים את הפגמים המצויים ביותר באתרוג בימינו. הקוצים באילן נכנסים בו מכל מיני כיוונים, וגורמים בו נקבים ופגמים, פעמים ללא הוצאת בשר מפרי האתרוג, ופעמים יחד עם הוצאה מבשר האתרוג, ואז נכנסים אנו לשאלות של חסר, המרכיבות היום חלק ניכר משאלות הכשרות של האתרוג.

מבירור מציאות גידול האתרוגים העליתי, כי אתרוג שנפצע ע"י קוץ, בין אם הנקב היה רק בעורו החיצון וגרם לו לקילוף חיצוני בלבד, ובין אם היה נקב הקוץ עמוק יותר, והגיע עד לבשר הלבן ואם חיסר ממנו, כל עוד שהאתרוג ישאר באילן, הרי הוא מגדל על מקום הפציעה והנקב קרום בצבע חום בהיר (הנקרא כיום: "בלעטל"). יניקת האתרוג גורמת להשלמת הבשר הלבן, ובמקרה של חיסרון בעור, ההגלדה גורמת למילוי העור בצבעו המקורי. אלא שעל כל "השלמה" זו גדל מלמעלה קרום חום זה. במשך זמן גם הקרום החום נושר, ומתגלה לפנינו אתרוג שלם בעור ובבשרו, אלא שלפעמים יש איזה שהוא סימן היכר קטן לאותה "השלמה", שאינה ממש מאותו גוון של האתרוג.

מציאות זו יכולה להיות אך ורק באתרוג שנשאר מחובר לעץ, אך לעומת זאת אתרוג שנתלש כבר מן העץ, ולאחר שנתלש ניקב או נחסר מבשרו, אין האתרוג יכול לפתח "השלמה" כזו, אלא מקום הנקב נשאר גלוי לכל.

הראשון שדן במציאות זו הוא רבינו התרומת הדשן (סי' צ"ט), שדן לגבי: אתרוגים שיש להם נקבים גדולים שנראה בהם חסרון, אלא שאותם נקבים נעשים בעודן באילן בשעת גידולן ע"י קוצים". ובתוך דבריו כתב פרט מעניין השייך לגידול האתרוג והוא: "שחסרון של האתרוג הנעשה לו בשעת גידולו, עורו ובשרו קיים כשירה. אבל לכל מה שיחסר לו לאחר שנתלש, אי אפשר שיהא עורו וגופו קיים" עכ"ל. דבריו מבהירים כי כבר מלפני מאות בשנים, היתה ידועה להתרה"ד מציאות הגלדת האתרוגים.

דברי התרומת הדשן הובאו להלכה בדברי הבית יוסף (סי' תרמ"ח), וכן בדברי הרמ"א (תרמ"ח ס"ב) שכתב: "ונהגו להכשיר הנקבים שנעשו באילן על ידי קוצים וכו', אלא שסיים דבעינן "עור ובשר קיים".

יתירה מזאת, מציאות זו של הגלדת האתרוג בקרום, נזכרת ביתר פירוט בדברי הפוסקים, כגון בדרכי משה (שם סק"ב) שכתב: "ומשמע שם דבנקיבות אלו רגיל להיות עורו ובשרו קיים", הט"ז (שם סק"ד) שכתב: "דאנו רואים שנקרם עור האתרוג במקום החסרון ההוא", שו"ע הרב (שם סק"ט) שכתב: "לפי שכל נקב שבאה לו בעודו גדל באילן חוזר לבריאותו על ידי שנקרם עליו עור מלמעלה, כיון שהוא עדיין הולך וגדל באילנו", הלבוש שהגדיל לפרט וכתב: "שכל נקב שבא לו בעודו באילן חוזר לבריאותו כאלו לא היה בו מעולם כיון שהולך וגדל באילנות" עכ"ל, והתפארת ישראל (פ"ג דסוכה אות מ') הוסיף לנו תוספת ביאור ובירור על צבע קרום זה וכתב: "ונקיבת קוץ במחובר אינו כשר רק בנקרם קרום "גלעבי" (צהוב) עליו" עכ"ל. וכוונתו לצבע הקרום הידוע (חום בהיר).

מכל זה עולה כי מה שמנסים לחדש בכמה ספרים (כגון בס' שלמי תודה סוכות עמ' תרכ"ה, הובא גם במשנ"ב מהדורת דרשו כאן) כי כדי להכשיר "חסר" באתרוג, בעיני השלמה מצבע האתרוג דווקא, ולא בקרום הגדל כעין בלעטל, דבריהם נוגדים את לשונות כל הפוסקים הנ"ל, ולא מצאתי לדבריהם מקור. ובכמה ספרים הגדילו והביאו תמונות של אתרוג שהגלד כראוי וטענו עליו שהוא "חסר", ואינו כן.

למסקנה: אתרוג שניקב ע"י קוצים באילן, גם אם קוצים אלה גרמו לחיסרון בבשר האתרוג, אם מקום הנקב נגדל במלואו ע"י הקרום החום הרגיל להיות נגדל בו, האתרוג כשר, ואין בו חשש חסר, ואי"צ שיהא הקרום בצבע האתרוג.

אמנם חיסרון שנעשה באתרוג לאחר שנתלש מן העץ, פוסל בכל שהוא, ובמציאות הוא ג"כ לא יגלד בקרום זה אלא יתייבש. (תגובות למאמר זה, ניתן לשלוח למייל: i0548401330@gmail.com | המעוניינים לפרסם במדור זה - עיוני ובירורי הלכה ומנהג, יש לפנות אל מערכת הגיליון).

רשת בתי ההוראה

המאורות

להדורות קודש תינו

בנישאת מינו וימינו ימים א'

מוקד ההלכה הארצי

שעל ידי רשת בתי ההוראה

חייגו בכל עת: *8416

ישראל - 03-30-88-88-5

ארה"ב - 151-8613-0185

ניתן לשלוח שאלות במייל, ולקבלת העלון מדי שבוע בדוא"ל - שלחו ל:

או באמצעות sm088302222@gmail.com | אתר המאורות: kav.meorot.net

לתרומות והקדשות לזיכוי הרבים
בארץ ובעולם - חייגו: 08-9302-302